

УДК 164.2

ШКЕПУ Марія, д. ф. н., професор кафедри філософських
та соціальних наук КНТЕУ

ІНВЕРСАЦІЇ СЕМАНТИКИ ТА СЕМАНТИКА ІНВЕРСАЦІЙ У "ЛОГОСІ" СУЧАСНОЇ ІСТОРІЇ

Розглянуто проблему реального та належного у діалектиці та метафізиці, трансформації основи історії в її класичних, некласичних та сучасних вимірах. Обґрунтовано засади розв'язання суперечності абстрактної всезагальності ідеального та відчуженого матеріального способу сучасного творення історії в аспекті створення засад можливого співпадання міри людини та міри історії.

Ключові слова: основа, становлення, "лінійний час", класична історія, дуалізм сутності, монізм основи дійсної історії.

© Шкепу М., 2012

114

 ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2012. № 6

Постановка проблеми інверсації семантики історії в контексті поняття "Логос", одне зі значень якого є тотожним всезагальному закону розвитку світу, обумовлюється фундаментальним характером сучасних протиріч історії. Досягши у своєму штучно пригальмованому нерозв'язанні змісту та форми гранично загострених антагонізмів, ці протиріччя інтенсифікуються за логікою реакцій в атомному реакторі, автоматична система самозахисту якого вичерпала свій термін придатності для процесів такої напруги. Неусвідомлення цієї особливості суперечностей найновішої історії супроводжується неадекватними засобами, за допомогою яких сучасні "суб'єкти історії" намагаються звільнитися з полону їх погрозливого характеру, заспокоюючи себе ілюзією, що нинішня криза світової історії є "черговою", але не "остаточною", і вихід з неї можливий. При цьому має місце симуляція того, що ентропія броунівського руху світової історії перебуває нібито "під контролем", як має місце і нерозуміння того, що тепер йдеться вже не про кризу "часток" (окремих соціально-політичних та цивілізаційних утворень), а про кризу "цілого", коли під "цілим" необхідно розуміти не еклектичну сумарність різностей таких утворень, а фундаментальну основу історії. Хоча: "сьогодні... багато хто почав розуміти, що взаємодії у внутрішніх параметрах цілого важливіші, ніж проста сума його частин" [1, с. 13]), усі протиріччя набувають конфліктного характеру, оскільки виявляють невідповідність намагання розв'язати їх за логікою часткових методик їх універсальному характеру.

Іншими словами, характер сучасних суперечностей історії виявляє вичерпаність подальшого розвитку світу на часткових передумовах і потребує здійснення тотожності таких передумов субстанційній основі всезагального розвитку, тотожності цієї основи гармонійності природи та суспільства у науковій картині світу, що необхідно довести до розуміння тотожності міри історії та сутнісної міри людини. Шлях розуміння цієї проблеми не такий складний, як здається. Насправді він набагато складніший. Втішитися можна тим, що загострення замкненості основи історії у тенетах давно вичерпаних форм еволюції вже підказує людству, якого звільнення вона потребує. Або це буде "почуто", і тоді "автоматична система" порятунку земної цивілізації запрацює, або не буде, і тоді – вибух абсолютно нищівної сили. У середині 80-х минулого століття американський вчений І. Валлерстайн прогнозував саме цей другий варіант, коли доводив: «Якщо з 1945 по 1990 рік для підтримки вищого рівня доходу 10 відсотків нашого населення нам доводилося постійно підсилювати експлуатацію інших 50 відсотків населення, уявіть, що знадобиться для підтримки 90 відсотків нашого населення на досить високому рівні доходу. Буде необхідна ще більша експлуатація, і це, напевно, буде експлуатація народів "третього світу"» [2, с. 75], пов'язуючи з цим причини пророкованої останньої світової війни.

Необхідно означити *три стрижневі моменти*, необхідних для досягнення розуміння проблеми цієї статті.

Перший стосується методологічної неадекватності інтерпретацій характеру суперечностей сучасної історії, яка у своїй удаваній чи свідомій безпорадності уподібнюється певному абсурду віртуальних комп'ютерних ігор "в історію" на "шаховій дошці" реальної історії, яка вміщується на цій "дошці" досить умовно. Хоча б тому, що "легким рухом руки" закону її (історії) основні фігуранти давніх часів замінюються іншими, які не стільки володіють складними логічними "партіями", скільки використовують більш потужні сили руйнації. Реалізуючи свою обмеженість через волюнтаристську вибірковість "куту" та "площини" спостереження, коли не методологія прагне до охоплення субстанційного змісту реальності, а реальність підводиться під "моделі" тих чи інших "методологій" та моделюється ними, цей вичерпаний арсенал методологічних частковостей здійснює своєрідну ампутацію небажаних для розгляду та ігнорованих як існуючі "фрагментів" історичної реальності. У такому разі вибіркоче спирання на дослідження "розламів історії" (А.Дж. Тойнбі), "зіткнення цивілізацій" (Дж. Хантінгтон), глухого куту "світової динаміки" (Дж. Форрестер), екзистенційного "призначення та сенсу історії" (К. Ясперс), "сенсу історії" (Дж. Ваттімо) та інших постає варіацією моделей переплетінь безлічі зв'язків світових суперечностей, які пов'язуються у єдиний ланцюг і схильні до створення ланцюгової реакції. При цьому має місце недоречне та невиправдане абстрагування від двох суттєвих речей:

1) від того, що повторюється головна помилка попередніх, навіть дуже цікавих і в межах певної системи гносеологічних координат ефективних концепцій, яка полягала у невиправданому абстрагуванні від фундаментальних причинно-наслідкових зв'язків та обмеженні відображенням причинно-наслідкових зв'язків другого рівня – рівня сталих утворень соціо-цивілізаційних систем. Такий підхід запрограмований на емпіризм, адже він обмежується констатацією дослідженого феномену, окресленням його меж та описуванням конфронтаційного змісту їх зіткнення з іншими межами. Але такий підхід до історії, що розглядається у площині, був іманентним лише у середньовічній історії, адже та історія поставала у площині застиглому у християнстві часу, що зумовлювалося характером домінуючого сільськогосподарського способу виробництва. І те, що Т. Фрідман видав своє дослідження сучасного інформаційного світу під назвою "Плaskий світ", свідчить, що відсутнє адекватне розуміння характеру інформаційних технологій не лише як засобів матеріального виробництва, але й як суттєвого фактору необхідності повернення історії універсального характеру її основи. Журналіст Т. Фрідман може називати себе і політологом, адже політологічний загал мислить у цій же площині – сучасна історія в їхніх теоретичних конструктах постає наявністю суми "інгредієнтів" історій окремих країн, які формально-логічно тасуються за допомогою кіл Ейлера у вигляді конфігурацій пересічення, підпорядкованості, співпідпорядкованості, несумісності тощо. Але неможливо "вмістити" всезагальне у статику застиглих конфігурацій, щоб не змертвіти реальну динаміку його взаємоперетворень;

2) витікає з першого: за умов абстрагування від фундаментальних причин і наслідків конфліктів цивілізацій ігнорується або втрачається з поля зору проблема їх фундаментальних засад, що автоматично відволікає від необхідності розв'язання цих конфліктів на рівні характеру основи, в якій вони виникли. Іншими словами, йдеться про розв'язання внутрішніх суперечностей субстанційної основи історії, яка у минулому її становленні, теоретичному віддзеркаленні та філософському самопізнанні досягла рівня вичерпаності характеру виробництва у сучасному типі суспільних відносин та внаслідок штучного затримання цієї вичерпаності досягла граничної антагоністичності з собою. Отже, на новому рівні відтворюється ситуація несумісності усунення конфліктів на засадах збереження причин, що їх породжують.

Другий момент категорійного виведення суті та змісту фундаментальної основи всесвітньої історії. Неймовірно, але факт, що філософські дослідження цієї проблеми дотепер фактично відсутні¹. Означене запізнення має одне пояснення – "темна основа" (Геракліт) всесвіту розкривається лише у кінці еволюції абстрактних логічних форм, у яких вона разом зі своїм становленням конститується категоріально та практично. Хоча утворення таких універсальних форм "наосліп" спирається на еволюцію способів матеріального виробництва до універсального характеру машинного виробництва у його вищій класичній формі як взаємодоповнення граничного розподілу праці та єдності системи машин. Лише у філософії Гегеля вперше була визначена вкрай абстрактна і тому вельми конкретна сутність основи як "єдність тотожності та різності" та як "розв'язана суперечність". Змістом фундаментальної основи була єдність тотожності та різності ідеального та матеріального, яка потребувала розв'язання не стільки у системі Гегеля (засади якої консервували означене розв'язання у просторі самопізнання Абсолютної Ідеї), скільки в історичній реальності. Гегель пояснював цей феномен у такий спосіб: "Оскільки цей розвиток ("світового духу в-собі-для-себе суцільної сутності" – *М. Ш.*) існує в часі й у наявному бутті, тим самим представляючи собою історію, остільки її одиничні моменти й ступені є духами окремих народів. Кожен такий дух як одиничний і природний у деякій якісній визначеності має своїм призначенням заповнення тільки одного ступеня та здійснення тільки однієї сторони всього діяння в цілому" [3, с. 365–366]. Значущим для нас є те, що це перше – категорійне – відкриття основи історії і супроводжувалося гегелівським варіантом "кінця історії".

Іншими словами, *класична історія буде визначатися як суперечність соціального простору-часу в абстрактно-теоретичному становленні всезагального. У цьому становленні основа всезагального перебуває "в-собі" і визначається як систематизований закон сутності. У цьому*

¹ Під час написання кандидатської дисертації за темою "Категорія основи у матеріалістичній діалектиці", яка була захищена у 1991 р., автору цієї статті фактично довелося узагальнювати лише непрямі дослідження.

сенсі саме гегелівська філософія виступає завершенням класичної історії в ідеальних самовизначеннях її основи. У такому "прихованому" від емпіричного спостереження становленні основи і полягає сутність так званого "лінійного часу" як "вісьового часу" історії. У цьому ідеальному самопізнанні основи та утворенні самої ідеальності як форми всезагальності й полягала сутність "лінійного часу". Зміст такого становлення вичерпав себе у першій третині XIX ст. разом із вичерпанням характеру його суспільно-практичних, виробничих засад. Намагання розвиватися далі на таких засадах є утопічним і небезпечним. Через штучну консервацію архаїка попереднього становлення "вишикувалася" у площині і стала несумісною одномірністю. Перенесений у неадекватний йому вимір, архаїчний Логос занедужав анахронізмом. Щільність світових антагонізмів, як і багаторівневе нашаровування минулих культурних часів і просторів, затушовують можливість сприйняття амплітуд їх взаємоперетину. У цій ситуації, як констатують С. Неретіна та О. Огурцов, поняття "історія" як тотожність різночасових подій вимагає "осмислення у єдиному (тобто *одночасному*) просторі, яким може бути лише культура" [4, с. 101]. Сутнісний розрив зв'язку часів обертається "павутиною" різних часів, що трансформується на індискретний простір. Сучасна історія неочевидна і тому, що в ній реалізується підміна основи передумовами, умовами й умовностями буття.

Що виступає ключем до розкодування цієї антиномічної форми основи? Сутність людини, яка розп'ята на скрижальях некласичної філософії та розкромсана вільними інтерпретаціями до повної втрати її субстанційного атрибуту (природи мислення) та практично-чуттєвих модусів. У конкретній суттєвості це протиріччя було сформульовано ще Д. Дідро: "Хочете знати коротку історію майже всієї нашої убогості? Ось вона: існувала природна людина, усередині якої виникла людина штучна. З цього моменту між ними виникла громадянська війна, і вона продовжується до їх смерті" [цит. за: 5, с. 5]. Йдеться про таке подвоєння людини, яке було причиною і наслідком відчуження, коли природне та соціальне в ній стали антагонізмом ідеального й матеріального. В антиномічності гегелівської та фейєрбахівської філософії ця "громадянська війна" (так званий "дуалізм сутності") екстрапольована на крайнощі об'єктивно-ідеалістичного та метафізично-матеріалістичного тлумачення сутності людини.

Довелося потурбувати читача нагадуванням цієї абеткової істини тому, що модна дотепер некласична філософія, яка ставила перед собою завдання подолати таку антиномію, не могла впоратися з цим завданням. Не дозволяли це зробити її ірраціональні підстави. Песимізм "філософії життя" (при всій її стилістичній яскравості та гносеологічній доступності), трагізм "філософії культури" (при її масштабності охоплення та узагальненні минулого становлення саме в культурному аспекті), не менш песимістичний екзистенціалізм (не зважаючи на тривалу спо-

кусу свободою, яка так і не була досягнута), занурений у підсвідомість фрейдизм і неофрейдизм (незважаючи на іноді витончене моделювання концептуальних конструкцій), позитивізм, особливо в його "пост"-вигляді, що заблукав у такі тонкощі логічних екзерсисів, які не тільки межували з абсурдом, а й впадали в абсурд, та всі інші напрями та піднапрями неklasичної філософії замкнулися у колі замкнених силогізмів.

Не слід ототожнювати це фундаментальне фіаско неklasичної філософії (оскільки на ірраціональних засадах філософія апіорі позбавляє себе фундаментальності) з її марним запереченням. Навпаки – саме в її семантичному просторі були виявлені всі можливі глухі кути намагання знайти самодостатню міру людини. І в цьому її незаперечлива значущість для звільнення від ілюзій. Певною мірою можна стверджувати, що у виявленні цих глухих кутів неklasична філософія доповнила марксистську філософію. Такою ж вдалою критикою відчужених засад класичної та "пост"- історії можна вважати дослідження М. Фуко, Ж. Бодрійя, В. Ваттімо, Ж. Дельоза, Ф. Гваттарі, Е. Фромма та багатьох інших відомих персоналій ХХ–ХХІ століття. Але в усіх випадках цієї критики ми зіштовхуємося зі старим "знайомим" прийомом відходу від історико-онтологічної межі, яку необхідно подолати.

Тим не менш, неklasична філософія виконала роль алогічних, суб'єктивістських засад замкнення основи історії в онтологічно вичерпані виміри. Неподолання ж гіпотетичних критеріїв культурних циклів історії приводить не тільки до уявної реконструкції (Ж. Дерріда), а й до реальної деструктуризації історії. А семантична деструкція змістів, що охопила наприкінці ХХ сторіччя форми суспільної свідомості, не могла не проявитися й у "манії руйнування історичного синтаксису" [6, с. 52]. Ця манія спирається на свідомі ідеологічні передумови. І якщо Хартман стверджував, що "історія, з точки зору часу, стає для Шопенгауера ілюзорною *фантазмагорією* суб'єктивного мислення" [цит. за: 7, с. 7], то означена фантазмагорія розповсюджена на замкнений у петлі Мьобіуса історичний час сьогодення.

Отже, неklasична історія являє собою особливу перетворену форму класичного дуалізму сутності у вигляді марного заперечення "філософії чистого розуму" та волюнтаристської (іноді трагічної (С. Кіркгор, А. Камю), іноді агресивної (Ф. Ніцше, М. Хайдеггер)) "філософії почуттів". У цьому безсилі протистоянні чуттєвого раціональному основа історії постає негативною трансценденцією, адже породжений неklasичним дуалізмом раціонального та чуттєвого свавільний суб'єктивізм не тільки прагнув до підміни собою цієї основи, а й мусив наголосити на абсурдності законів всесвіту.

Третій момент потребує розкриття поняття "семантика історії", хоча, якщо виокремити ці два слова, вони нібито дають змогу здогадатися, про що йдеться. Але залишимо здогади інтуїції екстрасенсів. По-

глиблення дуалізму сутності людини дійшло до межі, деградовані та деформовані явища якої описані у відомій праці Дельоза та Гваттари "Капіталізм та шизофренія". У соціальному бутті він поляризований на дві форми існування: людина, що "у поті чола заробляє на хліб насущний", та людина, яка грається (розважається, вбиваючи не тільки час власного життя, а й суспільний час, упредметнений у формі мінових вартостей). Відбулася інверсація семантики людини як "міри усіх речей, існуючих, тому що вони існують, та неіснуючих, тому що вони не існують" (Протагор), тобто людини креативної, на людину, яка *вимірює речами* себе, інших та сенс історії.

Таким чином, базова інверсація семантики історії має позитивне значення і полягає у необхідності звільнення засад розвитку земної цивілізації від меж класичного розвитку. Природу та зміст такої інверсації можна визначити як трансформацію класичної, абстрактної всезагальності основи історії у дійсну (в єдності сутності та існування), безпосередньо всезагальну основу історії як міри людини та міри сутності людини як міри історії. Нездійснення цього фундаментального спрямування історії й породило синдром "пост"- класичної (відомі вже кількісні накопичення "пост-пост-пост") історії як мозаїчного, фрагментарного, нездорового утворення. Посткласична історія супроводжується вже всюдисущими семантичними інверсаціями, які, насправді, помножують, за логікою дурної безкінечності карикатурні форми та змісти "живого мерця" неприродного інтересу та мотивації її (сучасної історії) реального сенсу. "Посткласична" історія є штучним простором вичерпаного змісту становлення класики, який стає симулякром. По суті, є неприродним заміником *дійсної* історії як такої, що на рівні основи розв'язує дуалізовану суперечність сутності та способу існування людини. Іншими словами, дійсна історія є можливою як утвердження монізму основи у тотожності суперечностей матеріальних й ідеальних сутнісних сил людини і супроводжується перетворенням не тільки науки на безпосередню продуктивну силу людського мислення, а й культури на безпосередню продуктивну силу історії. За відсутністю практичного здійснення таких імперативів, "посткласична" історія являє себе у вигляді нового ірраціоналізму, що обумовлений вичерпаністю онтологічних, логіко-гносеологічних, етико-естетичних і науково-технічних вимірів класичного часу за умов збереження суб'єктивних похідних цього вичерпання.

Феномен поєднання об'єктивних і суб'єктивних вичерпаностей минулого розвитку в явищах аморфної основи перетворює "посткласичну" історію на феноменологічну хворобу, а на рівні реального соціуму й людства в цілому – на тотальну кризу всіх сфер існування суспільства та життєдіяльності людини. Основа тут волонтаристськи позбавляється будь-якого натяку на закономірність чи категорійність, підмінюється постмодерністською "грою у бісер", "моделюванням суб'єк-

тивістських підстав", "деконструктивною конструкцією". Тому посткласична історія ототожнюється з постмодернізмом, якому притаманний історико-феноменологічний розлад та відсутність категорійності мислення, тобто розлад свідомості як її фрагментаризація та делогізація. Оскільки в історичному вимірі такий розрив є несумісним не тільки з можливістю розвитку, а й з феноменологічною нормальністю людини, цілком переконливе твердження П. Козловські про те, що "епоха постмодерну являє собою час, який залишається людям, аби стати гідними смерті" [8, с. 34].

Тим гостріше актуалізується питання про шляхи та логіку подолання цієї негативності замкненості "Логосу" історії у минулому змісті її основи. А логіку взаємотрансформацій окремих суспільних форм історії в єдину історичну основу можна розуміти через кардинальну зміну підходу до розуміння *категорійних меж* всесвітньої історії, як і впливу їх змін на трансформації у світовій культурі. Адекватний підхід до виведення таких меж виключає можливість ототожнення сучасної історії з географічним простором тієї чи іншої "частини людства" або з культурною "ойкуменою" того чи іншого соціуму. Історія, центр якої вже всюди, а кожна точка окружності перестає бути периферією, не може знайти свою конкретність у провінційності історичної свідомості. Більше того, в силу власного глобального характеру сучасні протиріччя саме "у провінціях" виявляються найбільш жорстко й напружено.

У діалектико-метафізичній одночасності історії вже відсутня послідовність подій у їх "лінійному" значенні. Так звана "однополярність" полягає в тому, що її фіктивністю ретушується не збагнена поки що категоріально форма перекрученої одномірності сучасного світу. У політико-культурному відношенні цієї одномірності всі події виступають подіями одного порядку, але історія не володіє вже параметрами лінійного ряду. Має місце не "однополярність", а "загнаний" у простір формально єдиної основи різнокатегорійність історичного часу. У даному випадку проблематичність окультурення історії обумовлюється парадоксом прогресій універсалізації її простору (який, незважаючи на багатомірність системних протистоянь, вимушений концентруватися в єдину систему різних спільнот), і регресії культурного часу, оскільки вимушене переплетіння різних культурних мір відбувається як процес, в якому більш розвинена культура поступається менш розвиненій. Російський дослідник Ю. Каграманов якимось відзначив, що "одна з найбільших хитрощів (історичного розуму – *М.Ш.*) полягає в тому, що поглиблення та розширення демократичного процесу збіглося із занепадом культури. І не просто збіглося, але якимось чином виявилось з ним пов'язаним" [9, с. 179]. У першу чергу, це стосується підміни категорійних універсалій культури чуттєво споживацькими ерзацами. Тому відбувається культурна регресія історичного часу. У хибно представленій реальності така штучна трансформація логіки історії використовується для її підміни суб'єктивістськими конструкціями про неї.

Разом із тим, коли діахроніка становлення універсальї культури вже завершена, а синхроніка не стає "єдністю різноманітного" індивідуального життя, така форма історичних взаємотрансформацій не тільки не пробивається до самовизначення в фігурах логіки, а й обумовлює перетворені обертання "початку" й "кінця" (так зухвало обіграного різними варіаціями про "кінець історії"), логічного й історичного, абстрактного й конкретного. За відсутністю позитивного зняття минулого часу, теперішній час не може не породжувати нескінчені деформації самого себе. Деформованим часом (як відсутності культурних визначень історичного розвитку) простір історії позбавляється "зовнішніх меж" у їх класичному значенні. Деактуалізація поняття "зовнішня межа" для сучасної історії обумовлюється тим, що критерій суспільного розвитку у вигляді розвитку продуктивних сил уже не функціонує у його класичному навантаженні. Але простір сучасної історії може набувати міру індивідуально-космічного часу там і тоді, де і коли він з'являється як збіг індивідуального та історичного за характером тотальності. Незважаючи на його абсолютну необхідність, такий збіг сьогодні є недосяжним.

Виявлення культурних границь основи сучасності вимагає виявлення того, наскільки логічний "фактор" може стати суб'єктивістською передумовою розмивання основи у статусі субстанційної форми та принципу історичної самосвідомості. Що складається єдина соціально-економічна й політична спільність, названа умовними термінами "мондіалізація" або "глобалізація", історики й аналітики почали говорити вже на зламі 70–80-х років. Але в чому полягає природа останньої, якщо не зводити її тільки до кардинальних зрушень світової політичної економії? У чому полягає "осьовий поворот" "мондіалізації", і чи володіє вона взагалі таким?

Своєрідність глобалізації як синтезу сучасної (них) цивілізації (їй) обумовлює зміну міри простору й часу культури. При різномірному економічному й соціокультурному просторі, перехідна часова одномірність сучасних цивілізацій породжує особливе співвідношення логіки історії й історії логіки, *коли в найбільш загальних визначеннях одночасно відсутнє як позитивне зняття попереднього становлення, так і його подальший розвиток*. Але це співвідношення є й опосередкуванням (причому таким, що зміна процесу в змісті взаємоперетворень суб'єкту й предикату висвічує і траєкторію субстанціального руху історії, і форми наявного буття, за якими цей вектор емпірично не сприймається), і опосередкуючим, але не має "виходу" ні в тому, ні в іншому значенні перехідності. Таке співвідношення не має чітких логічних структур, у яких визначеність історії могла б категоріально виразити й досягнути себе одиничністю у статусі єдиної світової основи. Адже якщо в класичному часі сходження розвитку до однієї (ідеальної) форми культури припускало абстрагування всього історичного процесу в поступальній "лінії" становлення однієї (західноєвропейської) цивілізації, то в завершенні становлення повинно відбуватися протилежне – ідеальна ("уніфікована" –

К. Нойка) форма цивілізації повинна бути розпредметненою в іманентності сходження "малих цивілізацій" до єдиної міри культури у тотожності її ідеально-теоретичної та матеріально-практичної конкретності.

Якщо ж ідеться про реальне упредметнення універсальної належності, то одночасність такого "початку" різних цивілізацій протягом переходу у всесвітню основу єдиної цивілізації є аморфною, з'являючись поліфонією часу і простору життя. Тут укорінена причина складності, а практично (в силу неадекватності сучасної історичної практики історичній необхідності) неможливості виявити культурну міру простору й часу історії за класичним типом. "Вертикальна", матеріально-ідеальна діахроніка історії з її неочевидністю зв'язків "усіх світів" також з'являється завершеною. Специфіку таких зв'язків для цього періоду Б. Поршнев виявляє в такому розходженні: "для давньої й середньовічної історії характерний ланцюговий зв'язок, тобто безпосередня взаємозалежність історії однієї країни лише з деякими сусідніми, котрі, у свою чергу, взаємозалежні з іншими. Тим самим всесвітній характер людства ніким зокрема не міг спостерігатися і усвідомлюватися" [10, с. 226]. У діахроніці становлення була теоретично "очевидною" лише логіка духу. Були очевидні персоналізовані стрибки цієї логіки. І якщо простір історії з'являвся всезагальністю винятково як простір ідеального, то і реальне вираження простору всесвітності з'являлося "не інакше, як сума історій – країн, народів, цивілізацій" ... "Всесвітні історії", видані й у нашій країні, і за кордоном, щоразу являють собою не історію, а безліч історій, які то переплітаються між собою, то тягнуться паралельно одна однієї" [10, с. 225].

Разом із тим, синхроніка сучасної історії не є байдужою до власних диференціювань. Незважаючи на різнорівневість складових частин, вона природно вміщає в собі логічно неформлені на рівні всезагальності цивілізації. Фундаментальною причиною такої можливості є феномен перетворення "малих" цивілізацій у життєво важливі "органи" природного (економічного) і штучного (культурного) "організму" пануючого "цивілізованого" світу. Звідси тягнеться регресивність історії та людини в ній, як і негативне навантаження синтезу культури в її сучасних відчужених трансформаціях.

У контексті такої суперечливості історії культурна аморфність сучасності не тільки не спроможна розпредметити квінтесенцію класичного становлення, а й не підлягає логічному визначенню. Тому синхронність сучасності втрачає діалектику основи і трансформується на парадокси розірваних опосередкувань розсудку. Звідси негативна умовність сьогодення, його іррефлексивність, котра породжує феноменологічну інверсацію історичної реальності. Залежно від типу культур з їхніми можливостями відображення, вона виявляє й інтерпретує себе по-різному. У західній культурі – споживчою замкненістю індивіду у просторі "існування" й у власній функціональності. Це замкнення в усе-

редненому "здоровому глузді", котре стає нестерпним для свідомості й перетворюється на основу перемоги руйнівної негативності політико-економічних засад відчужених інтересів сучасної людини та історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Форрестер Дж.* Мировая динамика / Дж. Форрестер. — М. : СПб. : Terra fantastica, 2003. — 379 с.
2. *Валлерстайн И.* Америка и мир: вчера, сегодня и завтра / И. Валлерстайн // Свободная мысль. — 1986. — № 2, 4.
3. *Неретина С.* Время культуры / С. Неретина, А. Огурцов. — СПб. : РХГИ, 2000. — 344 с.
4. *Гегель Г. В. Ф.* Энциклопедия философских наук / Г. В. Ф. Гегель. — М. : Мысль, 1977. — Т. 3.
5. *Noica C.* Scrisori despre logica lui Hermes / C. Noica. — Бус. : Cartea rom-ca, 1986. — 230 р.
6. *Печерский М.* Сто лет спустя, за тридевять земель // Век XX и мир. — 1996. — № 3. — С. 22–38.
7. *Хенopol A. D.* Teoria istoriei / A. D. Xenopol. — Бус. : Edit. Fundat.cult. romane. — 1998. — 366 р.
8. *Козловски П.* Культура постмодерна / П. Козловски. — М. : Республика, 1997. — 235 с.
9. *Каграманов Ю.* Демократия и культура / Ю. Каграманов // Новый мир. — 1997. — № 1. — С.168-199.
10. *Поршнев Б. В.* Социальная психология и история / Б. В. Поршнев. — М. : Наука, 1979. — 232 с.

Стаття надійшла до редакції 11.09.2012.

Шкєпу М. *Инверсации семантики и семантика инверсаций в "Логосе" современной истории.* Рассматривается проблема сущего и должного в диалектике и метафизике трансформаций основы истории в ее классических, неклассических и современных измерениях. Обоснованы основания разрешения противоречий абстрактной всеобщности идеального и отчужденного материального способа производства современной истории в аспекте творчества основания совпадения меры человека и меры истории.

Ключевые слова: основание, становление, "линейное время", классическая история, дуализм сущности, монизм основания действительной истории.

Shkєpu M. *Inversion of semantics and semantics of inversion in the "Logos" of modern history.* The problem of real and proper in dialectics and metaphysics, transformations of history basis in its classical, non-classical and contemporary dimensions have been considered. Principles of resolving contradictions of abstract universality and alienated material mode of creation of modern history in terms of the creation of foundations of possible coincidence of measure of human and measure of history have been justified.

Key words: basis, formation, "linear time", classical history, nature dualism, monism of actual history basis.